

Dr. Kasım Ocak

**İDARİ YARGIDA VERİLEN İPTAL VE
YÜRÜTMENİN DURDURULMASI
KARARLARININ ZAMAN
BAKIMINDAN UYGULANMASI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR.....	XV
GİRİŞ.....	1
1. İdari Yargı Kararlarının Uygulanmasının İhmal Edilen Yönü: Geçmiş Etkililik	1
2. Geçmiş Etkililiğin Kapsamının ve Uygulama Şeklinin Önemi.....	19
3. Geçmiş Etkililiği Güvence Altına Alma Arayışları	28

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAL: İPTAL DAVASININ KONUSU OLAN İŞLEMİN GEÇMİŞE ETKİLİ OLARAK ORTADAN KALKMASI

A. Teorik Açıdan Geçmiş Etkililik	55
1. Yargı Kuvvetinin Niteliği Bakımından Geçmiş Etkililik.....	56
a. Yargı Kararlarının Niteliği.....	58
b. Yargılama Faaliyetinin Doğası.....	72
2. Hukuk Devleti İlkesi Bakımından Geçmiş Etkililik	90
a. Hukuka Uygunluk.....	92
b. Hukuki Durumların İstikrarı.....	99
B. Uygulamada Geçmiş Etkililik.....	109
1. Geçmiş Etkililiğin Kapsamı.....	112
a. İptal Kararlarının Geçmiş Etkisi.....	113
b. Yürütmeyi Durdurma Kararlarının Geçmiş Etkisi	120
2. Geçmiş Etkililiğin Sonuçları	127

a. Geçmişe Etkililiğin İdari İşlemler Üzerindeki Sonuçları.....	134
aa. Geçmişe Etkililiğin Bireysel İşlemler Üzerindeki Sonuçları	135
aaa. Bireysel İşlemler Açısından Geçmişe Etkililiğin Uygulama Alanı	138
aaaa. Geçmişe Etkililiğin Kişi Bakımından Uygulama Alanı.....	139
bbbb. Geçmişe Etkililiğin İşlem Bakımından Uygulama Alanı.....	141
cccc. Geçmişe Etkililiğin Konu Bakımından Uygulama Alanı.....	145
bbb. Bireysel İşlemler Açısından Geçmişe Etkililiğin Zaman Bakımından Kapsamı	148
aaaa. Geçmişe Etkililiğin Kalıcı Olduğu İptal Kararları.....	148
bbbb. Geçmişe Etkililiğin Geçici Olduğu İptal Kararları.....	153
bb. Geçmişe Etkililiğin Düzenleyici İşlemler Üzerindeki Sonuçları	155
aaa. Düzenleyici İşlemin İptalinin İşlem Üzerindeki Sonucu.....	156
bbb. Düzenleyici İşlemin İptalinin Bu İşleme Dayanarak Yapılan İşlemler Üzerindeki Sonucu.....	164
b. Geçmişe Etkililiğin İlgili Diğer Davalar Üzerindeki Sonuçları	169
aa. İdari Yargıda Süren İlgili Yargılamalar	170
bb. Adli Yargıda Süren İlgili Yargılamalar	179

İKİNCİ BÖLÜM

**KURALIN UYGULANMASININ
ZORLAŞMASI: HUKUK DÜZENİNDE
İŞLEM SONRASI MEYDANA GELEN
GELİŞMELERİN GEÇMİŞE ETKİLİLİK İLE
İLİŞKİSİ**

A. Kanun Yolu Aşamasında Verilen Kararların Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları.....	188
1. Yürütmenin Durdurulması Kararlarının Kaldırılması.....	198
a. İşlemin Hukuka Uygun Olduğuna Dair Red Kararları.....	204
b. Diğer Kaldırma Kararları.....	206
2. İptal Kararlarının Kanun Yolu Denetiminde Verilen Kararlar	210
a. Kaldırma Kararları	216
aa. İlk Derece Mahkemesine Gönderme ile Sonuçlanan Kararlar.....	217
bb. Red ile Sonuçlanan Kaldırma Kararları	225
aaa. Usule İlişkin Red Kararları.....	225
bbb. Esasa İlişkin Red Kararları	231
b. Bozma Kararları.....	233
aa. Usule İlişkin Bozma Kararları.....	240
bb. Esasa İlişkin Bozma Kararları	242
B. Hukuk Düzenindeki Değişikliklerin Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları.....	248
1. Dava Konusu İşlemi İlgilendiren Yasal Mevzuatın Değişmesi.....	250
a. Anayasa Mahkemesi Tarafından Verilen İptal Kararlarının Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları	250
aa. Anayasa Mahkemesi İptal Kararlarının Zaman Bakımından Sonuçları	250
aaa. Kararın Derhal Yürürlüğe Girdiği Durumlar.....	251
bbb. Kararın Yürürlüğünün Ertelendiği Durumlar	253

bb. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararlarının Esas Bakımından Sonuçları	257
aaa. Verilecek Karar Üzerindeki Sonuçları.....	259
bbb. Kararın Yerine Getirilmesi Sürecindeki Sonuçları ..	261
b. Yeni Bir Yasal Düzenleme Yapılmasının Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları.....	262
aa. Verilecek Karar Üzerindeki Sonuçları	263
bb. Kararın Yerine Getirilmesi Sürecindeki Sonuçları	265
2. İdare Tarafından Yeni Hukuki İşlemler Tesis Edilmesinin Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları.....	267
a. İdarenin Tek Taraflı Tesis Ettiği İşlemlerin Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları.....	267
aa. Düzenleyici İşlem Tesis Edilmesinin Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları.....	268
aaa. Verilecek Karar Üzerindeki Sonuçları.....	268
bbb. Kararın Yerine Getirilmesi Sürecindeki Sonuçları ..	270
bb. Bireysel İşlem Tesis Edilmesinin Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları.....	272
aaa. İlgilisinin Talebi Üzerine Tesis Edilen Bireysel İşlemler.....	273
bbb. İdare Tarafından Resen Tesis Edilen Bireysel İşlemler.....	278
b. İki Taraflı Hukuki İşlemlerin Geçmişe Etkililik Üzerindeki Sonuçları.....	280

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KURALIN SINIRLANMASI: GEÇMİŞE ETKİLİLİĞİN YENİDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Kapsamı Bakımından Geçmişe Etkililiğin Sınırlanması.....	294
1. Geçmişe Etkililiğin Belirli Kişiler Bakımından Sınırlanması.....	296

a. Yasal Mevzuata Dayanan Kazanımlar.....	297
aa. İdari İşleme Dayanan Kazanımlar	297
bb. İlke ve Kavramlara Dayalı Kazanımlar	312
aaa. Fiili Memur Teorisi.....	312
bbb. Angarya Yasağı.....	313
ccc. Kamu Kaynaklarının Verimli Kullanılması.....	315
ddd. Ayrılabilir İşlem veya İki Aşama Teorisi.....	317
eee. Yargı Kararını Uygulama Zorunluluğu	320
fff. Usuli Kazanılmış Hak.....	321
ggg. Aleyhe Hüküm Verme Yasağı	324
hhh. Tapu Siciline Güven İlkesi.....	327
b. Yargı Kararına Dayanan Müesses Durum: Sübjektif Kazanımlar.....	331
2. Geçmişe Etkililiğin Mutlak Olarak Sınırlanması	336
a. Kanun ile Sınırlama.....	337
aa. Genel Sınırlama: Geçmişe Etkililiğin Konu Bazlı Sınırlanması.....	337
bb. İstisnai Sınırlama: Yasal Geçerleme.....	341
b. Yargı Kararı ile Sınırlama	352
aa. Yargının Bir Düzenlemeye Dayalı Olarak Geçmişe Etkililiği Sınırlaması.....	353
bb. Yargının İctihadi Şekilde Geçmişe Etkililiği Sınırlaması .	360
B. Sonucu Bakımından Geçmişe Etkililiğin Sınırlanması: Kararın “Uygulanmasının” Sağlanması.....	373
1. İmkansızlık Hallerinin Etkisinin Daraltılması	373
2. Kararın Yerine Getirilmesi İçin Alternatif İcra Yöntemlerinin Denenmesi.....	382
SONUÇ	393
KAYNAKÇA.....	405